Žaliašilio miške, 64 kvartalo R dalyje ir 65 kvartalo V pakraštyje.

Pailgame plote V–R kryptimi lyg trimis grupelėmis išsidėstę 9 pilkapiai, nutolę nuo 8–10 iki 30–40 m ir net iki 60 m atstumu vienas nuo kito. Jų sampilai – nuo 8–10 iki 12 m ir net iki 15–16 m skersmens, ir nuo 0,5 iki 0,8–1,2 m aukščio, dauguma – paplokščiu viršumi, prie pagrindo apjuosti grioviais.

Širšuliškės pilkapynas (Pabradės sen.) yra apie 0,8 km į PV nuo Širšuliškės ir 0,45 km į PR nuo Vilniaus–Turmanto geležinkelio, Nemenčinės miškų urėdijos Magūnų girininkijos Žaliašilio miške, 70 kvartalo PR dalyje, aukštumos pakraštyje.

Pilkapyną sudaro 2 pilkapiai, išsidėstę ŠV–PR kryptimi apie 15 m atstumu vienas nuo kito. Jų sampilai yra maždaug 15 ir 18 m skersmens bei 1,5–1,6 m aukščio, paplokščiomis viršūnėmis, prie pagrindų apjuosti 0,5–0,7 m gylio ir 3–4 m pločio grioviais.

Dalkos pilkapis (Magūnų sen.) yra apie 0,9 km į RPR nuo Dalkos k., 0,5 km į ŠŠV nuo Družilių–Magūnų kelio ir 0,2 km į PV nuo Petruškės kairiojo kranto, Nemenčinės miškų urėdijos Magūnų girininkijos Gulbinų miške, 21 kvartalo V dalyje.

Pilkapio sampilas yra maždaug 15 m skersmens ir apie 1,5 m aukščio, paplokščiu viršumi, prie pagrindo apjuostas iki 0,5 m gylio ir 2–3 m pločio grioviais.

NEW BARROW CEMETERIES IN THE ŠVENČIONYS DISTRICT

During the LCCH exploratory expedition, 5 new barrow cemeteries were found near Pabradė, Gužiai, Ažutakis, Širšuliškė, Dalka. Totally in these barrow cemeteries there are about 55 barrows.

AŽUŠILĖS PILKAPYNAS

Zenonas BAUBONIS, Vida KLIAUGAITĖ

2001 m. Ažušilės pilkapyne (Ignalinos r.) buvo tęsiami miško kvartalinės linijos sužalotų pilkapių archeologiniai tyrimai. 2000 m. pilkapyne ištirtas vienas miško kvartalinių linijų žalojamas pilkapis, jame aptikti suardyto degintinio kapo(-ų?) likučiai (žr. *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 57). 2001 m. ištirti dar 2 iš likusių 5 miško kvartalinių linijų žalojamų pilkapių.

Pilkapis 2. Išlikęs pilkapio sampilas tėra iki 5–6 m skersmens ir iki 0,8 m aukščio. Pilkapio P pusė nuarta ariant kvartalinę liniją. Pilkapio sampilo, kuris turėjo būti 9–9,5 m skersmens, supilto iš geltono smėlio, liekanos siekė iki 40 cm storį. Didžioji sampilo dalis suardyta dirbant žemę, vėliau – sodinant mišką. Po nesuardytomis sampilo dalimis išlikęs pagrindas – pilkos–balkšvos–gelsvos–rausvos–juodos žemės sluoksnis, kurio storis yra 7–8 cm, vietomis jis siekia iki 10–12 cm. Pilkapį supo 2 grioviai iš ŠR ir P, viena pailga duobė – iš ŠV bei viena apskrita duobė – iš Š pusės. Griovių ilgis yra 7–13 m, plotis yra nuo 1,2 iki 2,1 m. ŠV duobės plotis – 2,2 m, o Š duobė – 2,6x3 m skersmens. Griovių ir duobių pjūviai – netaisyklingo puslankio formos arba artimi *V* formai. Griovių

gylis siekė 0,77–0,95 m nuo dabartinio žemės paviršiaus. Tačiau didžiąją dalį jų užpildo sudaro maišytas užartas sluoksnis. Po šiuo sluoksniu fiksuotas tamsiai pilkas ar net degėsingas, beveik juodas, gilyn šviesėjantis smėlis, kurio storis siekė 18–40 cm. Pilkapyje 2 buvęs kapas (kapai?) suardytas, likę tik jo liekanos – degintiniai kaulai suartame sluoksnyje pilkapio centre, žalvarinė įvija, prisilydžiusi prie degintinio kaulo. Virš Š duobės, suartame sluoksnyje, aptiktas siauraašmenis pentinis kirvis su pentimi, pilna degintinių kaulų, kurių taip pat buvo ir netoli radinio, dar vienas siauraašmenis pentinis kirvis aptiktas suartame sluoksnyje R pusėje.

Pilkapis 3 yra šalia pilkapio 2, į V nuo jo. Išlikęs pilkapio sampilas yra 5 m skersmens ir 0,6 m aukščio. Šio pilkapio P pusė, kaip ir tyrinėto pilkapio 2, nuarta ariant kvartalinę liniją. Sampilo liekanos tesudarė vos 15–30 cm storio sluoksnį, jo sudėtis analogiška pilkapio 2 sampilui. Geriau išlikęs pilkapio pagrindas, tai pilkos–balkšvos–gelsvos–rausvos–juodos žemės sluoksnis, kurio vidutinis storis yra 6–8 cm, tačiau vietomis jis yra 15–20 cm storio. Pilkapio sampilą, kuris buvo mažiausiai 7 m skersmens, supo 3 grioviai iš ŠV, P ir PV bei 2 ovalios duobės iš Š pusės. Griovių plotis – nuo 1 iki 1,6 m, ilgis – 4–6 m. Š duobės yra 1,5x2,5–3,4 m skersmens. Grioviai ir duobės pjūvyje – netaisyklingo puslankio formos, užpildas – kaip ir pilkapyje 2.

Pilkapyje aptikti 2 degintiniai kapai, orientuoti R–V kryptimi ir įrengti ant pilkapio pagrindo.

Degintinis kapas 1 fiksuotas 28 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, pilkapio sampile. Degintiniai kaulai koncentravosi 60x25 cm plotelyje, orientuotame 78°–258° kryptimi. Virš bei tarp jų buvo sudėtos geležinės apdegusios įkapės (12 pav.), smaigaliu į V gulėjo ietigalis karklo lapo formos plunksna, po juo – analogiškoje padėtyje gulėjo dar vienas ietigalis karklo lapo formos plunksna, tik masyvesnis. Į P nuo ietigalių, pentimi į V ant šono buvo padėtas siauraašmenis pentinis kirvis. Šios įkapės tarsi apribojo degintinių kaulų koncentraciją iš Š ir P pusių. Preparuojant kapą maždaug viduryje degintinių kaulų koncentracijos buvo rastas geležinis skiltuvas ir peilis. Pjūvyje degintiniai kaulai ir sudarė 6–7 cm storio sluoksnį. Pagrindinė degintinių kaulų masė buvo sampilo smėlyje, tačiau jų dugnas buvo ant pagrindo. Degintiniai kaulai – stambūs ir vidutinio stambumo, dalis jų buvo pajuodę nuo suodžių, dalis – parudavę nuo geležinių įkapių.

Degintinis kapas 2 fiksuotas 40 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Jis įrengtas 1,3 m į V nuo pirmojo. Degintiniai kaulai koncentravosi 75x20–25 cm plotelyje, orientuotame 80°–260° kryptimi. Tarp jų kapo centre ir R pusėje buvo sudėtos apdegusios ar susilydžiusios įkapės: 3 smulkūs susilydę žalvarinių dirbinių fragmentai bei du apsilydę įvijų fragmentai. R kapo pusėje aptikta geležinė adata, į V nuo jos – geležinė yla. Pjūvyje degintiniai kaulai sudarė 5 cm storio sluoksnį. Kapo dugnas, kaip ir degintinio kapo 1, buvo ant pilkapio pagrindo. Degintiniai kaulai – stambūs ir vidutinio stambumo, jų nemaža dalis buvo pajuodę nuo suodžių.

Tyrinėjant pilkapį, perartame paviršiniame sluoksnyje aptikti atsitiktiniai radiniai: du geležiniai deformuoti peiliai, deformuota žalvarinės juostinės apyrankės dalis.

Pagal sandarą, formą bei radinius pilkapiai datuojami vėlyvuoju geležies amžiumi.

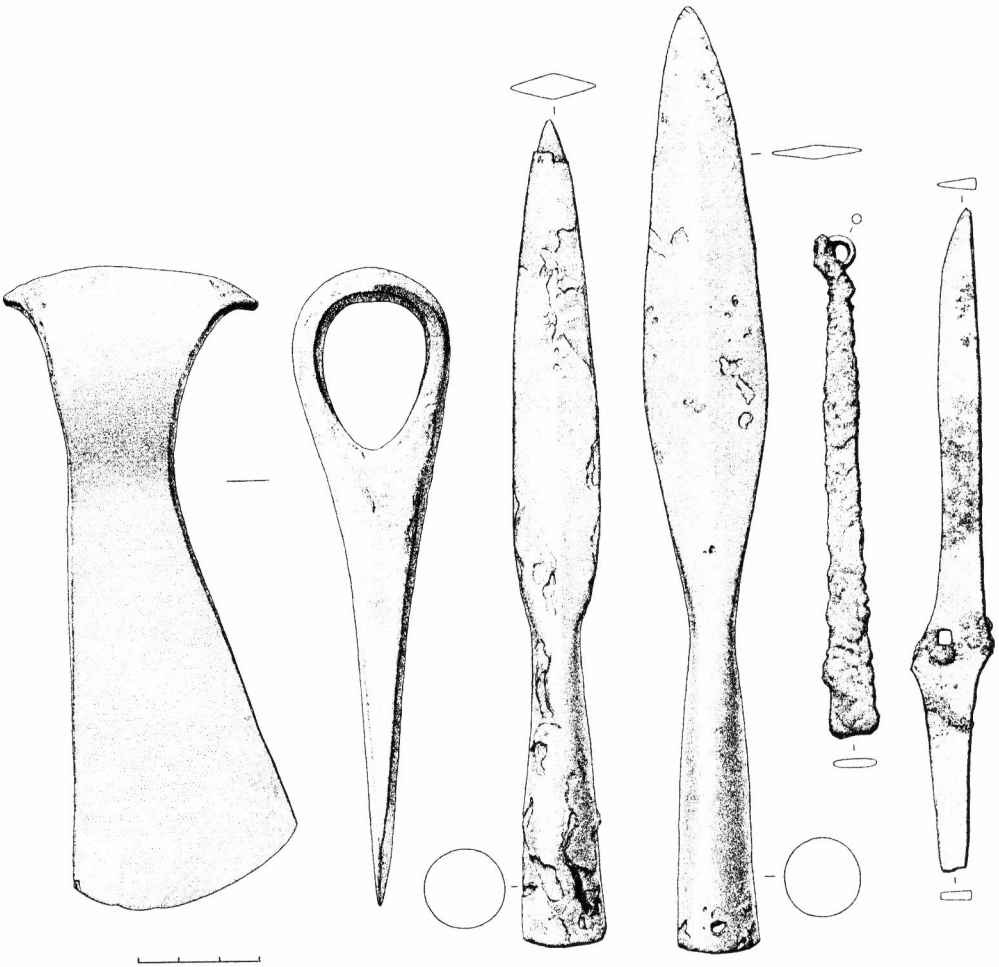

12 pav. Radiniai iš Ažušilės pilkapyno. *I. Maciukaitės pieš.*
Fig. 12. Finds from Ažušilė barrow cemetery.

AŽUŠILĖ BARROW CEMETERY

DCHP investigated the Ažušilė barrow cemetery (Ignalina district). Barrows 2 and 3 were investigated. In barrow 2 the piled earth reached 5–6 m long and 0.8 high. 2 ditches surrounded the piled earth. In the barrow a cremation was found containing 2 narrow-edged head axes, a brass spiral. Barrow 3 was 5 m in diameter and was 0.6 m high. In it 2 cremations were found. In cremation 1 an iron striker, a knife, 2 spearheads and a narrow-edged head axe were found. The barrows are datable to the Late Iron Age.